І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 43. ДЖЕРЗИ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 6-го БЕРЕЗНЯ 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 6, 1958 No. 43. VOL. LXV.

ДЕМОКРАТИ ПІДТРИМУЮТЬ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ТРИБІЛЬЙОНОВУ БУДІВЕЛЬНУ ПРОГРАМУ

Вашингтон. — Демократичні провідники в Сенаті з поспіхом хотіли б ухвалити законопроєкт про те, щоб на будівельну програму призначити майже три більйони долярів і тим способом поліпшити економіку країни. Вони погодилися скоротити переслухання в цій справі в Сенатській Банковій Комісії і змагають до того, щоб цей законопроєкт взяти під наради повного Сенату впродовж двох тижнів. Демократи вирішили, щоб будівельна програма була першим законопроєктом, який підтримав би економіку країни. Голова Сенатської Фінансової Комісії сенатор Гаррі Ф. Бирд повідомив, що він просив 104 підприємців і урядових провідників, щоб подали свої пляни на лікування економіки ЗДА. Республіканські члени Сенату пропонують, щоб уряд зменшив закупи за кордоном тих товарів, які призначені на допомогу закордонові, і тим способом скріпив економіку ЗДА. Але урядові свідки, які зізнавали на банковій комісії, не погоджувалися на майже всі пункти демократичної будівельної програми. Головною ціллю цісі програми є те, щоб уряд признав 2,500,000,000 долярів на морґеджі з відсотками 4.5, за які можна було б будувати доми для урядових цілей. Але республіканські члени банкової комісії в Сенаті погодилися тільки на 1,500,000,000 дол. Згідно з іншим пунктом цього законопроєкту уряд мав би видати 400,000,000 долярів на військові будинки і на позички для ветеранів. Таким чином первісний демократичний проєкт про видання 2,900,000,000 долярів на будівельну програму був зменшений на Сенатській Банковій Комісії до 1,900,000,000 долярів. Комісія погодилася на зменшення готівки, вимаганої при отриманні урядової позички при купні домів. Автор цього будівельного законопроєкту сенатор Джан Дж. Спаркман кілька разів підкреслював, що його проєкт змагає до підтримки економіки. Його проєкт мав на цілі збудувати річно принаймні 200,000 нових мешкань, що дало б працю на один рік коло 500,000 робітникам. Республіканський сенатор Гомер Е. Кейпгардт заявив, що, на його думку, економіці країни допоможе те, коли відповідно зменшиться відсотки від гіпотечних позичок.

Сенатор Істленд остерігає робітничі організації проти небезпеки від комуністів

Вашингтон. — Сенатор — демократ із Міссісіпі Джеймс О. Істленд, який є головою Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки, остерігає робітничі організації проти небезпеки, яка їм грозить від тих комуністів, що стали членами поважних і льояльних робітничих спілок. „Ці небезпечні особи тепер собі вигідно відпочивають на шанованих становищах, готові до підривної роботи, до якої вони підготовані, як тільки надійде відповідний час", — твердить сенатор Істленд, який на основі минулорічних переслухань пізнав комуністичну небезпеку для окремих робітничих спілок, в яких тепер є членами колишні урядовці або члени тих робітничих організацій, що були опановані комуністами.

Соммерфілд проти завеликого збільшення платні поштовим робітникам

Вашингтон. — Генеральний поштмайстер Артур Е. Соммерфілд заявив у коментарі на телевізії, що не є оправдане збільшення платень аж на 12.5 відсотка поштовим працівникам, як це ухвалив Сенат минулого тижня. Палата Репрезентантів хотіла б збільшити платні на 15 відсотків, а уряд пропонує тільки 6-відсоткове збільшення. Сенат об'єднав законопроєкт про збільшення платень із законопроєктом про збільшення поштових оплат. Конференція з представників обох палат має узгіднити ті різниці. Представники уряду заявляють, що президент Айзенгавер не підпише цього законопроєкту, якщо його ухвалить Конґрес.

11-річний хлопець втопив 4-річну дівчинку і 7-річного хлопчика

Ню Йорк. — 11-річний Джордж Джовнес із Ню Йорку признався на поліції, що в червні минулого року втопив у ріці Гудсоні 4-річну дівчину Тересу Мирфі, а в неділю 2-го березня ц. р. втопив у цій самій ріці 7-річного Луїса Діяманта. Дівчину втопив був, бо вона „щось на нього виговорювала", а хлопчика за те, що „не хотів йому дати дайма". Спочатку Джовнес признавався до того, що бачив тільки, як Діямант топився, але пізніше сказав всю правду. Поліцисти пригадали собі, що Джовнес подібно зізнавав і про Тересу в червні, і почали його питати і про ту справу та довідалися, що її втопив Джовнес.

В АМЕРИЦІ

● **У Массачусетс,** 109-річна фармерка Вікторія Боніславскі, 3-го березня відзначаючи свої народини, заявила, що вона — найстарша жінка в тому стейті. Вона вже не доїть коров, але ще пере білизну і годує курей.

● **Люксусовий літак** генерала Даґлеса МекАртура „Ди Батаан", яким він користувався під час війни, продано на ліцитації за 118,000 долярів. Новий власник цього літака Н. Д. Смит вживатиме його як транспортовця.

● **Суддя Артур П. Бретері** із Филаделфії проєктує закон, згідно з яким за третю нешлюбну дитину каратимуть матір трьома місяцями тюрми, за четверту чотирма місяцями і т. д. Суддя каже, вже при третій нешлюбній дитині мати робить собі „професію" з народжування дітей, щоб діставати допомогу на їх утримування.

● **49-річний катол. священик** о. Деніс П. О'Дваєр помер від удару серця під час відзначування 50-річного шлюбного ювілею своїх батьків у Брукліні, Н. Й. На це родинне свято прибув він із Темпи, Флорида.

● **В Ню Йорку** в готелі „Рузвелт" відзначили 90-річчя з дня народження неґритянського письменника д-ра В. Б. Дю Буа. Ювілейний комітет передав йому чек на 5,000 дол. Присутніх було 1000 осіб. Привіти надіслали прем'єр Ніґерії Ннанді Азіківе, заступник міністра закордонних справ СССР В. Кузнєцов, президент Академії Наук комуністичного Китаю Куо Мо-жо та президент університету „Фіск", де студіював Дю Буа.

● **У ЗДА** 8 мільйонів дорослих осіб систематично ходять принаймні на якийсь курс, знаючи, що ніколи не запізно вчитися. 30 відсотків усіх цих студентів мають понад 45 років. Найпопулярніші предмети студій — торгівля, ведення підприємств і техніка.

Пропонують поправку до конституції у справі заступництва Президента

Вашингтон. — Група сенаторів під проводом демократичного сенатора Естеса Кіфовера почала заходи для леґіслятивного вирішення справи заступництва Президента на випадок його неспроможности виконувати встановлені для нього конституційно обов'язки. Згідно з пропозицією Кіфовера й інших демократичних і республіканських сенаторів в цій справі мала б бути прийнята у Конґресі спеціяльна поправка, яка б уповноважувала віце-президента стати „діючим президентом" на випадок неспроможности Президента. Введення такої поправки до конституції вимагає більшости двох третіх усіх членів обидвох палат Конґресу і крім того також прийняття цісі поправки трьома -четвертими всіх стейтів. Заходи Кіфовера підтримує теж і провідник республіканців у Сенаті сен. Новленд, який заявив, що вони є сприятливі також і для уряду. Свою пропозицію вирішення справи заступництва Президента сен. Кіфовер передав під розгляд Сенату у вівторок дня 4 березня ц. р., заявляючи, що він погоджується з ген. прокуратором Роджерсом на тому, що на випадок неспроможности Президента сам віце-президент може вирішити, чи він має переймати обов'язки діючого президента. Не зважаючи на внесену Кіфовером пропозицію, в конґресових колах не сподіваються скорого вирішення Конґресом справи заступництва Президента, тим більше, що багато видатних членів Конґресу мають сумніви щодо конституційности такої поправки.

Голова Адміністрації Міжнародної Співпраці обороняє допомогу закордонові

Вашингтон. — Голова Адміністрації Міжнародної Співпраці Джеймс Г. Смит промовляв на Комісії Закордонних Справ в Палаті Репрезентантів і обороняв урядовий законопроєкт про допомогу закордонові, хоч і признав, що за гроші, призначені на допомогу, сіяно траву вздовж автострад, вожено арабів до Мекки і будовано лазні в Єгипті. Смит домагався, щоб Конґрес ухвалив суму запроновану урядом у висоті 3.9 більйона долярів на допомогу закордонним країнам, бо всі гроші, призначені в давніших роках на цю ціль, були добре використані, як про це свідчить переведена контроля. — Впродовж 11-ох років видано на цю ціль 21 більйон долярів, і з того тільки 375 мільйонів було призначено на невідвідну ціль, але й цю помилку пізніше поправлено. Сіяння трави вздовж ливанських шляхів — це консервація тих автострад недалеко пустині; будова купелевих заведень в Єгипті — це покращання гіґієни в тій країні; а транспорт арабів до Мекки за гроші самих таки паломників — це була потреба в часі, коли ще не було після закінчення війни нормального транспорту.

Губернатори проти зменшення крайової ґвардії

Вашингтон. — Чотири губернатори зізнавали на Підкомісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів і протестували проти урядового пляну зменшити на 10% стан вояків Крайової Ґвардії. Вони твердили, що зменшення Крайової Ґвардії було б небезпечним послабленням нашої оборони. Губернатори стейтів Іллиной, Мериленд, Міссурі і Монтани заявили, що проти зменшування Краєвої Ґвардії виступають губернатори всіх 48-ох стейтів. Армія запроєктувала зменшити до 30-го червня 1950 р. Крайову Ґвардію з 400,000 вояків до 360,000. Губернатор Іллиной Вільям Дж. Страттон, який є головою конференції губернаторів, заявив, що Крайова Ґвардія на випадок небезпеки буде тим родом збройних сил, який найлегше буде можна покликати до служби.

ПРИБУТКИ „АМЕРІКЕН ТАБАККО КОМПАНІ" ЗБІЛЬШИЛИСЯ НА 10 ВІДСОТКІВ

Ню Йорк. — Найбільша в Америці фабрика тютюневих виробів „Амерікен Табакко Компані" повідомляє, що її чистий зиск в 1957 р. виносив рекордову суму 57,094,659 долярів на чисто, а в 1956 році — 51,688,800 долярів. Ця фабрика продукує: Лакі Страйк, Пелл Мелл, Герберт Терріток і Гіт Парейд, а також кілька родів сиґар. Вона продала товарів в 1957 році на на суму 1,098,092,746, а в 1956 році — 1,091,206,375 долярів. В минулому році вона заплатила 61,510,000 долярів податків, а в 1956 р. 59,663,000 долярів.

Генрі Кебот Ладж за допомогу закордонові

Об'єднані Нації. — Амбасадор З'єдинених Держав при ОН Генрі Кебот Ладж вернувся саме з кількатижневої подорожі до Індії, Афґаністану, Іраку і Пакістану, ставши у цій подорожі ще більшим прихильником ідеї дальшої виатної допомоги відсталим країнам. Він заявив на пресовій конференції, що всі азійські народи з великим зацікавленням стежать за західньо - східнім посередництвом, при чому азійці цікавляться дуже практичним питанням: чи сірі люди мають краще життя в комуністичному Китаї, який заперечує цивільні права, чи в Індії, яка признає ці цивільні права. К. Ладж рішуче заперечував, наче б Індія ступала по шляху до комунізму, — навпаки, він вказував на переборювання тамошніх труднощів на шляху до демократичної системи вільної продукції і торгівлі і побудовання на ній добробуту. Ладж твердив, що комуністи в Китаї і СССР мусять незабаром перекинутись на масову продукцію предметів першої потреби, щоб піднести життьову стопу своїх громадян. Він уважає, що в боротьбі проти комуністичних впливів у широкому світі необхідно здійснювати намічену урядом пропраму, що вимагає нових $ 3,900,000,000 на допомогу закордонові.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Об'єднання Українсько-Американських Організацій Західньої Пенсилвенії** створено на установчих зборах, що відбулися в неділю 23 лютого ц. р. і в яких взяли участь представники українських організацій Питсбурзької Округи. Головою Об'єднання обрано п. Михайла Майноша.

● **Курси Українознавства в Манітобському університеті в Вінніпеґу** закінчилися з кінцем лютого ц. р. Тривали вони від вересня 1957 р. і в них брало участь 27 осіб, в тому крім канадійців українського роду теж студенти англо - саксонського, французького, німецького й ін. походження. Курси, що їх провадив проф. Яр. Рудницький, поділялися на дві секції: нижчу (правописно - граматичну) й вищу (українознавчу). На них студенти вивчали основи українського правопису й граматики, ідіоматику мови, переклади тощо. Окрему увагу присвячено було на вивчення народної культури й фолкльору.

● **Заплітний, Мандзюк і Манчур кандидують на послів канадійського парляменту.** Федір Заплітний, що вже кілька каденцій був послом федерального парляменту з округи Давфин, вибраний знову посольським кандидатом на номінаційній конвенції ССФ. На номінаційній конвенції консервативної партії в Шол Лейк знову вибрано адвоката Миколу Мандзюка з Овєкбири посольським кандидатом федеральної округи Маркет. У минулих федеральних виборах Мандзюк здобув посольський мандат у цій окрузі, перемігши ліберального кандидата Стюарта Гарсона, що був міністром справедливости в уряді Сен Лорана. У Ст. Вонифас, Ман, номінаційна конвенція ССФ федеральної округи Ст. Бонифас вибрала посольським кандидатом Миколу Манчура. Він кандидував у цій окрузі у минулих федеральних виборах.

● **З нагоди „Бібліотечного тижня"** у Вінніпеґу (24.II. — 1. III. 1958 р.), поповнено і віддано до загального вжитку громадянства український відділ в головнім будинку публічної бібліотеки Вінніпеґу при вул. Вільям. Цей відділ приміщений у правому крилі будинку. Гарно оправлені книжки лежать на двох полицях між книжками чужинців: жидів, поляків, й ісляндців. Кожна книжка має свою картку в окремім каталозі, який є поміщений в головнім каталозі бібліотеки. Багато з тих книжок були подаровані українцями.

Революційний уряд в Індонезії хоче купити зброю в ЗДА

Якарта. — Революційний уряд д-ра Правіранеґари в центральній Суматрі заявив, що коли центральний уряд президента Сукарна спроваджуватиме зброю від Совєтів для поборювання нею повстанчого руху, то він, революційний уряд, звернеться до З'єдинених Держав з просьбою продати йому зброю. В інтересі Америки, мовляв, не лежить, щоб уряд Сукарна промостив в цій частині світу комуністам шлях до влади. Революційний уряд перенісся в глибину краю, в гори, щоб захоронитись перед летунськими атаками. Тим часом в Якарті знову зустрілись на півторигодинній розмові президент Сукарно і його колишній заступник, д-р Гатта, рішучий противник будь-якої співпраці з комуністами, який зрікся був становища віце-президента Індонезії на знак протесту проти політики Сукарна. Якщо між Сукарном і Гаттою прийшло б до порозуміння і Гатта став би прем'єром нового центрального уряду з виелімінуванням з нього комуністів та з відворотом від системи „керованої демократії" Сукарна, тоді революційний уряд сам розв'язав би себе. В противному випадку події можуть докотитись до кривавої громадянської війни.

У березні збереться Комісія ОН для справ роззброєння

Об'єднані Нації. — З'єдинені Держави, рахуючись з можливостю, що літом цього року таки зійдеться нова конференція „на вершинах" хочуть, щоб раніше вичерпати можливості зрушення з мертвої точки справи міжнародного розброєння на терені Об'єднаних Націй. Тому плянується скликати новообрану на останній Генеральній Асамблеї 25-членну Комісію ОН для справ розброєння. Однак вважають за річ певну, що не тільки Совєти і їхні сателіти Польща і Чехословаччина не з'являться на те засідання Комісії, але й Індія, Єгипет та Югославія будуть абсентуватись, щоб не „наражуватись" на невдоволення Москви. Тоді Комісія передала б справу дальшої поведінки в справі міжнародного розброєння Раді Безпеки. Але, з всією вірогідністю, Совєти збойкотують також те засідання Ради Безпеки, або вжиють свого „вета" проти дебатування цісі справи на форумі Ради Безпеки. Однак західнім державам залежить на тому, щоб мати за собою арґумент, що СССР відмовляється розглядати справу міжнародного розброєння на терені ОН, знова ж ОН, передаючи цю справу проєктованій конференції „на вершинах", заманіфестували б свою причетність до тісі конференції. На Комісії ОН для справ розброєння репрезентуватиме Америку Генрі Кебот Ладж, а на її Підкомісії — Джеймс Водсворт, наступник Стассена.

Альжирські араби масово втікають перед переслідуваннями французів

Туніс. — 1,700 арабів із бідних альжирських селищ недалеко туніського кордону втекли в останньому тижні до Тунісії, принісши страхітливі вісті про „пацифікацію", що її переводять французькі війська серед мирного населення. Шукаючи за партизанами та відплачуючись за сприяння партизанам місцевими людьми, французькі вояки масово насилують жінок, б'ють і нерідко вбивають мешканців сіл. Таке сталося також в місцевості Беккарія, за яких сім миль від туніського кордону. Туніський уряд твердить, що французи розпочали вже акцію творення „нічиєї смуги" й масово безпосередньо виселюють, чи спонукують своєю брутальною поведінкою до втечі прикордонних мешканців. Виселюванню мають підлягати 70,000 до 150,000 арабів. Франція заперечує, наче б вона вже розпочала акцію виселювання. Від вибуху війни в Альжирі — 12,000 втікачів перейшло кордон Тунісії. Більшість живе в шатрах. Накривала і харч постачає Червоний Хрест. Ця остання масова втеча альжирців до Тунісії згущує атмосферу і підвищує протифранцузькі настрої в Тунісії та утруднює акцію порозуміння з Францією.

● **Вінченцо Біянко** пішов у Римі на цвинтар, щоб подивитись ,як іде робота над розширенням його родинного гробівця, де призначив місце на свою домовину. Необережно ступивши, він впав у глибоку яму, яка утворилась внаслідок зливних дощів. Пожежники витратили дві години, поки витягли його напівмертвого.

Азійсько-африканський бльок радить над конфліктом Франції з Тунісією

Об'єднані Нації. — На прохання туніського репрезентанта в ЗДА й Об'єднаних Націях, Монґі Сліма зійшлось в середу 5-го березня ц. р. 29 представників азійсько - африканських держав в Об'єднаних Націях, щоб за зачиненими дверми нараджуватись над теперішнім гострим конфліктом, що на тлі війни в Альжирі настав поміж Францією і Тунісією. Тунісія схвильована творенням здовж туніссько-альжирського кордону широкої смуги „нічийого краю" з якої виселюється всіх мешканців, створюючи цим нову масу бездомних арабських втікачів. Тунісія хоче зацікавити цією справою генерального секретаря Гаммершиля і просити його інтервеніювати у Французів проти такого проєкту. Франція бориться арґументом, що ця „нічия" смуга — це суто-оборонний засіб, до якого примушують Францію самі альжирські повстанці та Тунісія, яка є запіллям для партизанів. Тим часом американський посередник у справі того франціюзько - туніського конфлікту, Роберт Морфі, дві і пів години конферував у Парижі з французьким прем'єром Ґаяром, як теж нараджувався з американським і англійським амбасадорами у Парижі. Після того Морфі виїхав до Лондону на нараду з англійським посередником в цій самій справі, Геролдом Білі. Морфі все твердить, що він — оптиміст.

ЗДА НЕ ХОЧУТЬ „ВИДОВИЩА" ЗАМІСТЬ ДІЛОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДОЛЛЕС ДЕМАСКУЄ ДІЙСНІ ЦІЛІ КОНФЕРЕНЦІЇ „НА ВЕРШИНАХ" ЗА СОВЄТСЬКИМ ЗРАЗКОМ

Джан Фостер Доллес

Вашингтон. — З'єдинені Держави не хочуть брати участи у „видовищі", зробленому виключно для пропаґандових цілей, ані теж причинятися до „обману і містифікації", — мовляв — скінчилася холодна війна, коли насправді нічого в міжнародній ситуації не змінилося — заявив державний секретар Джан Фостер Доллес на своїй останній пресовій конференції в минулий вівторок 4 березня ц. р. Він ствердив повну непридатність і недоцільність останніх совєтських пропозицій, щоб відбути таку конференцію міністрів закордонних справ, на якій міністри не розглядали б по суті справ, що їх мали б обмірковувати на конференції „на вершинах". Він вказав на суперечність між совєтським ніби-то бажанням переговорювати про ті справи, в яких можна б осягнути порозуміння, та їхньою нехіттю перевірити раніше, які це саме справи. Доллес ствердив, що він не бачить ні одної важливішої міжнародної проблеми, в якій — за теперішнім знанням совєтського становища — можна б осягнути порозуміння. Він застеріґся, що не виключає, що в ході переговорів може можна б дізнатися про змінене совєтське становище. Доллес висміяв совєтську вимогу, щоб у конференції „на вершинах" брали участь також голови урядів Польщі, Чехословаччини й Румунії. Якщо, мовляв, Совєтам залежить на тому, щоб кожна їх промова не була виголошена раз, тільки чотири рази, то ЗДА готові „прийняти на себе це терпіння". Доллес пригадав при тому, як колись в Об'єднаних Націях Андрей Вишинський виголосив тригодинну промову, а після того три приявні там сателітні представники виголосили разом двогодинну промову: мовляв, три години їм не вільно було говорити, щоб не було між ними й Совєтами повної рівности, але й не вільно було присвятити менше часу, як дві години, щоб не злегковажити виступу совєтського репрезентанта. Доллес зауважив, що згодом всі в Об'єднаних Націях привикли вже до тієї процедури, вона нудила всіх і не приносила большевикам ніякого хісна. Доллес признав Совєтам „більше сприту і більше зручности" у використовуванні міжнародного терену для своєї пропаґанди. Коли вони напр. кажуть: „Давайте, зробім конференцію чотирьох або п'ятнадцяти або тридцяти голів держав і підпишім мир" — то це звучить дуже гарно і робить назверх велике враження. Коли ж Америка робить спокійні, тверезі і речеві мирові пропозиції, то вони не викликують такого пропаґандивного враження. Однак для суті справи і на дальшу мету совєтська метода не всилі втриматись — доходив до висновку державний секретар. Він звернув увагу, що конференції голів урядів та ще й з участю президента ЗДА не є конче потрібні для підписування поважних міжнародних договорів. Цей звичай увів уперше през. Вудро Вилсон. Але през. Айзенгаер заявив, що він радо поїде на кожну конференцію, яка принесла б користь справі миру.

З конкретних міжнародних справ заторкнено на цій пресовій конференції справу з'єдинення Німеччини. Доллес звернув увагу на прийняття на останній Женевській конференції цілої низки принципових постанов в цій справі. Нова конференція повинна б їх поглибити чи реалізувати, а не уневажнювати, як цього хочуть большевики. Що стосується теперішньої ситуації на Середньому Сході, Доллес не прив'язує надто поважного значення до нової серії образливих слів і погроз єгипетського президента Нассера під адресою Арабської Федерації — Іраку і Йорданії. Там, мовляв, завжди люди любувались в гострих словах і взаємних оскаржуваннях. Доллес підкреслив наприкінці своєї конференції поважне значення, що його всі західні держави прив'язують до Південно-азійського пакту, що його вісім учасників відбудуть в Манілі конференцію в наступному тижні.

У СВІТІ

● **Др. Вівіян Фукс,** англійський полярний дослідник, пройшов із своєю експедицією на Південний бігун протягом 98 днів 2,000 миль у полярному обширі. На американській базі Скотта він святкував закінчення цієї зимової Одиссеї справжнім бенкетом, для якого шампанське вино і кав'яр прислали йому літаками з Анґлії. Там же чекала на нього ґратуляційна депеша від королеви Єлисавети. Д-р Фукс дістане шляхетський титул за заслуги для науки. В останній стадії подорожі супроводив його здобувець Евересту і Південного бігуна, ново-зеляндець Едмунд Гілярі.

● **У Сирії** комуністи непевні своєї долі. Один із перших декретів президента Об'єднаної Арабської Республіки, яка охопила Єгипет і Сирію, розв'язав усі існуючі там партії за єгипетським зразком, де єдиною дозволеною партією є організація Нассера. Якщо сирійські комуністи скоряться тому декретові і сидітимуть тихо — їх не рухатимуть. В противному разі — їх виарештують. Провідник сирійських комуністів уже втік з рідньою до Москви. Насер веде просовєтську політику, але не любить власних комуністів, а Москва посвячує арабських комуністів в Єгипті і Сирії, щоб мати по своєму боці Єгипет.

● **В Оксфорді,** славному англійському університеті, зорганізувалась група студентів-пацифістів, які проголосили бойкот усіх забав і зустрічей з товаришками - студентками, щоб задемонструвати в такий спосіб проти продовжуваних англійським урядом проб із вибухами атомових і водневих бомб. Однак, цей рух збанкрутував. Як заявив „президент" студентів-пацифістів засмученим тоном — студентки більше ваги прив'язують до товариства студентів-колеґів, аніж бояться водневих бомб, а студенти не всилі принести в жертву пацифістичній ідеї — жіночого товариства.

● **Білі бузьки вимирають** — стверджує із смутком Міжнароднє Т-во охорони звірят у Лондоні. Докладної статистики бузьків немає, однак тривожні вістки доходять з усіх країн, включно з підсовєтськими. Приятелі звірят заходяться рятувати бузьковий рід, пригадуючи, що бузько в усіх народів — символ плодючости і втішається найбільшими симпатіями.

● **Совєти** відкликали з Мадярщини 17,000 своїх вояків. Це ледви 5% совєтської армії, стаціонованої на Мадярщині від часу розгромлення революції в 1956 р. Комуно - мадярський уряд примушував мешканців „дякувати" від'їжджаючим совєтським воякам за те, що вони „оборонили" Мадярщину від „контрреволюції".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОСЕРЕДНИЦТВО АМЕРИКИ

Роберт Морфі, один із найстарших і найспритніших американських дипломатів, який має службовий титул „амбасадора державного департаменту" і особливо добре знайомий із середземноморськими та північноафриканськими справами, роз'їздить тепер на шляху Лондон-Париж-Туніс. Він має почесну, але дуже невдячну й клопітливу місію — помирити Францію й Тунісію, озлоблені одна на одну фактично з приводу відносин в Альжирі, а формально з приводу збомбардування французькими літаками 8 лютого ц. р. туніського містечка Сакет-Сіді-Юссеф, при чому згинуло було 79 тунісців. Тунісія оскаржила була Францію перед Радою Безпеки Об'єднаних Націй за „агресію". Поки Рада Безпеки зібралась (18 м. м.), Америці й Англії вдалося переконати обидві сторони, що широкі дебати над порушеною ними справою у Раді Безпеки принесуть користь тільки — Москві. І тому Франція й Тунісія погодились, щоб ЗДА й Англія взялися за „посередництво доброї волі". Від ЗДА веде його Роберт Морфі, а від Англії високий урядовець з міністерства закордонних справ, Герольд Білі. На нараді з Морфі у Лондоні англійський уряд вирішив, щоб посередницьку акцію вів — бодай тим часом — сам Морфі.

І він веде її — з дуже мрячними виглядами на успіх. Франція цупко тримається букви своєї конституції, яка каже, що Альжир — це її „внутрішня справа". Тому вона не хоче включити справи Альжиру в посередницькі розмови американського дипломата, провадячи далі свою політику: воєнних репресій проти арабських самостійників в Альжирі та рівнобіжних маленьких реформ, головно над покращанням цивілізаційного й культурного стану країни і повільного впроваджування автохтонних мусульман до самоуправи. Французи вперто відмовляються вести переговори з альжирськими націоналістами і признати в принципі право альжирських арабів на самовизначення. Очевидно, що альжирські націоналісти ніяк не хочуть визнати ухвалений французьким парляментом закон про новий устрій в Альжирі ,за яким — навіть після його здійснення — це була б куца автономія, з керівним і вирішним голосом французів в усіх справах краю. Внаслідок цього — трирічна війна, практичний ефект якої такий, що саме в лютому ц. р. французьке командування в Альжирі зажадало додаткових 50.000 вояків до теперішньої 400-тисячної армії, яка не всилі зліквідувати повстансько-партизанського руху.

Головною силою альжирських партизанів є — поза їхньою ідеєю — прихильність збоку усіх північно-африканських арабських країн: Єгипту, Лібії, Мароко і Тунісії. Перша з названих держав, Єгипет, формально невтрально, фактично вороже наставлена до Заходу, бере від Совєтів зброю і майже в усіх справах закордонної політики йде по совєтській лінії, Лібія, Марокко і Тунісія — прозахідні країни, але вони осуджують колоніяльний підхід Франції супроти Альжиру і сприяють альжирським партизанам. У практиці це виглядає так, що альжирці мають запевнений безперервний доплив зброї через територію свого найближчого сусіда — Тунісії. Французи цим, очевидно, озлоблені. Минулого року вони провели вздовж кордону наснажену електричним струмом дротяну заставу довжиною 150 км з алярмуючими сигналами на випадок перервання дроту. Алярми приходять ніч-у-ніч, бо партизани перерізують дроти, перепачковуючи зброю і людей. Отож Франція рішила вздовж цієї застави створити ще смугу „нічиєї землі", з якої вже почала переселяти автохтонних арабів. Французи кажуть, що вони „переселюють" 70,000 осіб, тунісці твердять, що з прадідівських хат виганяють 150,000 людей, які з тої причини втікають масово до Тунісії, створюючи їй новий великий клопіт. Французи хочуть, щоб разом із ними тунісці пильнували тієї невтральної смуги. Але Тунісія не хоче прикладати руки для збільшування військових шансів Франції проти Альжиру. Вона твердить, що поки не буде закінчена війна в Альжирі — не може бути спокою і добрих взаємин між нею і Францією, тому жадає від Америки й Англії відповідного натиску на Францію. Франція з свого боку вважає, що посередницька місія Роберта Морфі повинна обмежитися тим, щоб звести знову за один стіл Францію й Тунісію, які обговорили б спільне контролювання тунісько-альжирського кордону та правний стан французької морської бази в Бізерті ,на території Тунісії.

Як помирить ці суперечні становища американський дипломат — це його справа. Але цей останній приклад найяскравіше показує, як трудно зберегти у вільному світі гармонійну єдність і як трудно бути в тому світі лідером, що його признавали б усі ті, які мають між собою вічні спори на радість Москви. Коли ж мова про нас, українців, то наші симпатії безсумнівні: вони завжди будуть по боці тих ,що прагнуть волі і незалежности та борються за них.

МОРАЛЬНИЙ АВТОРИТЕТ

В неділю дня 2 березня Папа Пій XII відзначав 82-гі роковини з дня свого народження, та водночас із цим теж 19-річчя свого вступлення на престіл св. Петра, значить початок двадцятиріччя свого володіння на становищі Голови усієї Католицької Церкви у світі.

„Добрі діла і доброта особи переходять усі релігійні чи расові межі. Не треба бути римо-католиком, щоб висловити ґратуляції і щирі побажання многих літ для Папи Пія XII. Кожний список видатних постатей нашого часу мусів би включати Папу Пія" — пише дослівно в коментарі з нагоди ювілею „Ню Йорк Таймс", що його ніхто не пробував би зараховувати до католицьких газет. Папа Пій є сьогодні найбільшим моральним авторитетом у світі і через це головним об'єктом всіляких напастей та атак з боку забріханої пропаґанди безбожницької Москви, яка хотіла б стати „Третім Римом" ,себто найбільшим авторитетом у світі, щоб його поневолити і над ним запанувати. Очевидно, що вже тільки цей факт, себто протиставлення безбожницької і аморальної Москви моральному авторитетові Папського Престолу, не кажучи вже про інші критерії, спонукує всіх людей, без уваги на їхні віровизнання і расову приналежність, ставитись з повною увагою і респектом до Папи Пія XII.

Перед своїм вибором на кардинала Євгенія Пачеллі дня 2 березня 1939 року і цього ж самого дня він передав з балькону базиліки св. Петра своє перше благословення „для міста й усього світу" („Урбі ет Орбі"). Десять днів пізніше, дня 12 березня 1939 року відбулася урочиста коронація на володаря Ватиканського Трону.

Перед своїм вибором на Папу кардинал Пачеллі перебув понад 22 роки на високих становищах у Ватиканській ієрархії, здебільша на дипломатичній службі. 1918-ий рік застав Пачеллі на становищі амбасадора Ватикану у зреволюціонізованій Німеччині, вже тоді, як непримиримого ворога комуністичної доктрини. В 1920-му році Пачеллі призначено Папським нунцієм до Берліну, з якого то становища його відкликано в листопаді 1929 року до Риму, де його обрано в грудні цього ж року кардиналом і зараз же в лютому 1930 року призначено державним секретарем (міністром закордонних справ) Ватиканської держави. На цьому становищі кард. Пачеллі показав себе одним з найпроґресивніших церковних дипломатів і зумів вдержати і розвинути дружні дипломатичні взаємини з великими державами світу, зокрема із ЗДА, що їх він відвідав 1936 року, і де встановив дружні взаємини із новообраним Президентом ЗДА Ф. Д. Рузвелтом.

Символом для свого папського гербу Пій XII обрав голуба з оливною гілкою і своїм моттом стародавнє гасло, що „Ділом справедливости є мир". Не зважаючи на те, усе володіння Пія XII проходило в цілком немирних обставинах. Цього ж бо самого року, в якому його обрано і короновано Папою, три дні після коронації, дня 15 березня 1939 року відбулася інвазія Гітлера на Чехословаччину, дня 7 квітня, у Велику П'ятницю, Муссоліні заґарбав Албанію і дня 1 вересня 1939 Гітлер започаткував свій наїзд на Польщу, підписавши тиждень перед тим, дня 24-го серпня, пакт неаґресії із Сталіним. Перше десятиріччя перебування Пія XII на папському троні перейшло під знаком безупинної і затяжної боротьби очолюваної ним Церкви з італійським фашизмом і німецьким гітлеризмом і ліквідації їхніх ідеологічних наслідків. Чергове десятиріччя проходить уже на наших очах теж у невпинному змаганні із найтяжчою загрозою для людства, міжнародним комунізмом і московським большевизмом.

Ніколи на протязі 19-ти років володіння на папському троні Пій XII не пішов на компроміс із ворогами людства і ворогами Божої правди, ніколи не поступився перед їх вимогами, погрозами, наклепами. Завжди і в кожній ситуації він, як володар Ватикану, знаходив слова засуду для безбожницьких доктрин, для підривної роботи керованих Москвою комуністичних партій ,експозитур і ячейок. Тому теж жадного із володарів чи провідних мужів західнього світу не поборювала Москва так безоглядно і так консеквентно, як Пія XII, голову Католицької Церкви.

Своїм мужнім ставленням і своєю консеквентною, прямолінійною політикою у відношенні до міжнародного комунізму і большевицької Москви Пій XII вплинув видатно на збільшення оборонної сили і спротиву вільного світу і водночас із цим навіть на протверезіння в рядах визнавців комуністичної ідеї. З другого боку він здобув для себе і для Католицької Церкви величезний моральний престиж в очах західніх ліберальних і вільнодумних кіл, наставлених інколи індиферентно, а то й цілком ворожо до самої віри в Бога, до релігії, до Церкви. Сьогодні увесь вільний світ визнає Пія XII одним із найбільших моральних авторитетів сучасної доби і примушені рахуватись з цим авторитетом його найзапекліші вороги. Багато признання здобув Папа Пій XII у світі теж і своєю політикою, зокрема справжнім усвітовленням Католицької Церкви, провід якої давнішими століттями був виключно або переважно італійським за національністю; сьогодні колеґія кардиналів складається із 19 італійців і 39 представників інших світових націй. Черговим кроком у започаткованій Пієм XII-им акції, відіталізування чи інтернаціоналізації Католицької Церкви треба вважати і проголошене напередодні папського ювілею рішення найменувати пропрефектом, значить дійсним керівником Ватиканської Священної Конґреґації для Пропаґанди Віри американського кардинала й шикагівського архиєпископа Семюеля Алфонса Стрича, який буде першим американським прелатом у найвищій ватиканській ієрархії, що складається із 12 конґреґацій (департаментів).

Про добрі діла і доброту особи Папи Пія XII, про які згадує „Ню Йорк Таймс", могло переконатись і багато українців, не тільки католиків, зокрема на великому скитанні після другої світової війни.

ДРУГИЙ СВІТОВИЙ БАНК

Інформації і міркування про 2-ий Світовий Банк необхідно попередити хоч короткою згадкою про перший банк з тією назвою. Світовий Банк, або як він офіційно називається Міжнародний Банк для Відбудови і Розвитку, засновано в 1946 році при Об'єднаних Націях. У звіті за 12-ий рік свого існування управа цього банку повідомляє, що видала досі 170 позичок на суму більше як 3.1 більйона доляра 45 країнам. Протягом одного тільки року, який закінчився 30 червня 1957 р., цей банк видав 20 позичок на 338 мільйонів долярів — 15-ом державам. Чистий прибуток цього банку впродовж одного року становив 36 мільйонів долярів, але до них треба ще додати 17 мільйонів, що їх банк дістав як окреме комісове (один відсоток).

Із звіту цього банку виходить, що найбільше з нього користали промислові держави Західньої Европи. Чому це так? А тому, що умови позичок в цьому банку не є надто легкі, відсотки від них виносять від 4-ох до 6-ох, а сплачувати їх треба протягом 20-ох років.

Оце й змусило демократичного сенатора з Оклагоми А. С. Майка Монроні порекомендувати Сенатові заснування нового Світового Банку, який офіційно мав би називатися Міжнародне Товариство Розвитку. Цей новий другий Світовий Банк давав би тільки такі позички, яких, згідно зі своїм статусом, не може давати теперішній Світовий Банк. Позички були б видавані в різних валютах, а не тільки в долярах, як це робить Світовий Банк.

Сенатор Монроні, конферуючи в цій справі з різними фінансистами, зумів зацікавити їх проблемою нової міжнародної фінансової інституції, яка несла б допомогу відсталим країнам світу, не понижуючи їхньої національної гідности.

Щоб заснувати цей другий Світовий Банк, потрібна співучасть 60-ох держав — членів першого Світового Банку (між ними й одна комуністична держава — Юґославія). Конґрес ЗДА мусів би ухвалити в цій справі відповідний закон.

Сенатор Монроні у своїх заходах керується такими мотивами: 1. Однобічні допомоги ЗДА і їх позички закордонним країнам треба заступити многобічною допомогою, яка не викликала б навіть сумніву, що держава-боржник політично залежна від держави-вірителя. 2. Готівка другого Світового Банку має складатися не тільки з долярів ,але й інших валют держав ,які є його членами. Таким чином цей банк мав би тверді валюти (доляри ЗДА і канадійські, фунти стерлінґів, швайцарські франки та німецька марка), а також так звані м'які валюти, які можна позичати в міру потреби.

Основний капітал банку має становити на початку більйон долярів (ЗДА — 300,000,000, а інші держави 700,000,000 дол.). Ця сума має складатися з твердих валют, з тим, щоб члени банку розпоряджали таким числом голосів на загальних зборах, яке відповідає висоті їхніх уділів. Сенатор Монроні передбачає, крім того, й паї, вношувані у м'яких валютах, при чому власники цих паїв не мають права голосу. ЗДА можуть купувати акції за ті м'які валюти, які вони діставатимуть за продані закордон харчі.

Теперішній Світовий Банк мусів відмовляти позички тій чи іншій державі, яка могла звернути її не повністю, тільки на 50 чи 80 відсотків. Коли б існувала фінансова інституція, яка брала б на себе ці бракуючі відсотки, тоді кожна недорозвинена держава могла б дістати позичку. І такою інституцією буде другий Світовий Банк, який можна назвати банком „другого морґеджу" (другої гіпотеки).

Його фінансові операції найкраще зрозуміти на такому прикладі:

Індія і Пакістан просять Світовий Банк позичити 400 мільйонів долярів на збудування гідроелектрівні над рікою, що пропливає між цими країнами. Світовий Банк може дати 200 мільйонів долярів, а решту позичає другий Світовий Банк у різних валютах. На закуп екскаваторів (землечерпачів) у ЗДА треба буде долярів, на замовлення машин для перемішування цементу — німецьких марок; за ґенератори треба буде платити фунтами стерлінґів, а індійські рупії діставатимуть місцеві робітники. За цю позику треба буде платити тільки два відсотки (в теперішньому Світовому Банку від 4-ох до 6-ох), сплачуючи її впродовж 40 років (тепер 20 років). Позики на таких умовах вповні зможуть конкурувати з совєтськими позиками, якими Москва хоче здобувати політичні впливи в недорозвинених країнах.

Сенатор Монроні заявив: „Вільні у своїх рішеннях народи світу домагаються права розвитку на основі рівности. Тепер немає місця в світі на щось таке, що нагадувало б милостиню. Мусимо підкреслити оці взаємні і многобічні позички, які можуть бути зроблені на базі повної взаємопошани".

Президент Світового Банку Юджін Р. Блек, познайомившись з проєктом сенатора з Оклагоми, заявив, що ідея заснування другого Світового Банку варта того, щоб над нею подумали і економісти й політики. В цій концепції є багато скомплікованих проблем, які треба уважно обдумати. Блек заповів, що управа Світового Банку вивчатиме можливість заснування нової своєї аґенції — 2-го Світового Банку.

„НАЦІЯ В КАЙДАНАХ ЗГАДУЄ"

Брюсель, Бельгія. — Під цим заголовком Радіослужба Міжнародної Конфедерації Вільних Професійних Спілок розіслала 22 січня цього року інформацію про 40-ліття проголошення Української Народної Республіки до більше як 1000 радіовисилень у вільному світі. Цю інформацію подав Український Відділ Міжнародного Центру Вільних діячів Професійного Руху на Чужині (Париж), що видає місячник — „Вільний Український Робітник".

„Через сім тижнів після старанно підготованого відзначення ювілею 40-річчя совєтської революції, поневолений нарід України одержав наказ святкувати інше 40-річчя — проголошення Української Совєтської Республіки. Не зважаючи на оголошену візиту до Києва Хрущова, першого секретаря комуністичної партії, не було ніякого захоплення в українському народі. Думки народу були при іншій даті, коли настала коротка доба свободи й незалежности тому 40 років. Це сталося 22 січня 1918 року, коли революційний парлямент українського народу проголосив незалежність Української Народної Республіки. Це ті роковини, що їх володарі СССР стараються забути і намагаються примусити 40 мільйонів українців, щоб про цю подію забули.. Але українці цього ніколи не забувають.

Частиною української трагедії було те, що в грудні 1917 року російські большевицькі військові сили напали на автономну Українську Народну Республіку, створену в листопаді 1917 року, і захопили Харків. Російські большевики проголосили совєтську владу і призначили підставний уряд совєтської України. Українська Народна Республіка мусіла боротися майже від самого початку проти аґресії совєтської Росії, як і проти російських реакційних „білих" армій. Українська демократична держава встояла три роки в боротьбі за національну незалежність і політичну та господарську демократію. Це була драматична доба світової історії.

Революція в березні 1917 р. поклала край царської тиранії, і поневолені народи Російської імперії піддержали революцію, бо вони вірили, що національна та індивідуальна свобода для всіх буде її наслідком. Українці створили свою Центральну Раду в Києві, і в листопаді 1917 р. проголосили автономну Українську Народну Республіку в федерації з Росією. В той час українці ще сподівалися, що зможуть жити в мирі і вільно з російським народом у федерації. Ці надії зникли, коли комуністи захопили владу в Росії. Наслідком того вони вирішили відмовитися від федерації і оголосити себе зовсім незалежними 22 січня 1918 р.

На виборах до Всеросійських Установчих Зборів у листопаді 1917 р. українські демократичні соціялісти мали 70% голосів, а російські большевики тільки 10%. Однак большевики, не зважаючи на ясно виявлену волю народу, накинули Україні свій комуністичний режим. Провідники, вибрані народом, були арештовані, вивезені або покарані смертю. Український нарід після трьох років боротьби був розбитий, і мільйони були „переселені" в табори рабської праці на Сибіру.

Військо большевицької Росії напало на Україну лише через кілька місяців після того, коли сам Ленін писав у „Правді" 15 червня 1917 р.: „Ні один демократ не може заперечити права України на відділення від Росії". Звичайно Ленін не був демократом, але він зрозумів, що було б трудно вдержати Україну, як частину совєтської Росії проти її волі. Спротив робітників був зломаний з нелюдською жорстокістю, і професійні спілки, що швидко розвивалися протягом революції, стали знаряддям комуністичної партії.

Голод 1932/33 р. совєтські володарі використали на те, щоб примусити селян іти в колгоспи. Через цей злочин народовбивства майже 7 мільйонів українців повмирали з голоду.

Русифікація України була проведена з варварською безоглядністю, всупереч усій пропаґанді про рівність народів в СССР. Навіть тепер українських комуністичних письменників переслідують з національних причин. Вся українська молодь є в стані постійної опозиції до комуністичних вождів, особливо через жорстоку дискримінацію супроти дітей робітників і селян в освіті.

Після угорської революції 1956 р. комуністичні правителі пробують здержати народний опозиційний рух. Критика в профспілках припиняється, і студентів ще більше дисциплінують.

Українська совєтська республіка має найбільше число людности з усіх неросійських республік СССР. Число її населення, яке зменшилося в роках панування Хрущова через депортації, є понад 40 мільйонів. Поза тим українці становлять п'яту частину всієї людности СССР. Однак, промислова і сільсько-господарська продукція України пропорційно набагато більша. (Далі подано відсотки української продукції супроти продукції СССР).

Українська СССР має 602,600 кв. кілометрів і найгустішу людність з усіх совєтських республік. Перед совєтськими п'ятирічками майже вся тяжка індустрія СССР була зосереджена в Україні.

Не зважаючи на страшне гноблення і визиск, спротив українського народу значно зріс. Українці мають надії, спільно з поневоленими народами СССР та з народами інших країн під комуністичними режимами. Сім мільйонів членів профспілок в Україні збільшують опозицію проти системи масового визиску. Вони хочуть мати вільні демократичні профспілки, вільно вибрані членами.

Український народ зостається вірно при засадах, за які він боровся 40 років тому. Українці хочуть національної незалежности з політичною й господарською свободою на основі демократії. Вони є проти комунізму та іншої диктатури. Вони вірять у ті самі ідеали, як це було 22 січня 1918 року, коли була проголошена Українська Народна Республіка". **П. А.**

Я ЗУСТРІВ ТЕБЕ...

Я зустрів тебе в лісі грабовім,
Ти лукаво насупила брови,
Вечоріло. Дерева дрімали,
Осипалося листя зів'яле.

В завірюсі пожовкло листя,
Почуття появилися чисті,
І хоч ними я душу наповнив,
Але був, немов граб цей,
[безмовний.

У осінній ясній позолоті
Не запитував — звідки і хто ти,
Тільки глянув на тебе ласкаво,
Де подівся твій погляд
[лукавий.

Усміхнулася любо і мило,
І, здавалось, обійми розкрила,
Та в той час над задумою лісу
Опустилась сдвабна завіса.

Враз ти щезла. Осталась
[загадка,
Чи дівчина була, а чи мавка,
Чи в осінньому лісі грабовім
Був лиш привид моєї любови. —

І тому я самотній і досі,
Що тоді не весна була, —
[осінь,
І тому у душі порожнеча,
Шо тоді був не ранок, а вечір.

АНДРІЙ ЛЕҐІТ

К. Смовський
Генерал-хор. Армії УНР

МОЯ СЛУЖБА БАТЬКІВЩИНІ

(Спогади)

(5)

Формування в Москві (на Ходинці, в єгерських касарнях і в літніх таборах піхоти) Запорізького полку відбувалося переважно з українців, бувших ґвардійців, а в селі Шелепиха біля Москви з двох гарматних дивізіонів (1 і 7 літ. „С") і в Твері з кінного полку. Від липня і до кінця жовтня 1917 року українські частини несли варту в гарнізоні, а головно в Кремлі. Тоді на кремлівській вежі, після 3-кольорового царського прапора, повівав український синьо-жовтий прапор аж до того часу, коли большевики опанували Москву і вивісили свій червоний прапор.

Коли почалися бої між червоною ґвардією (в якій найбільше було китайців) і білоґвардійцями, українські частини, окопавшись в своїх районах, тримали невтралітет. Делеґації то з червоної, то з білої сторони приїздили до українських частин і просили перейти на їхню сторону, але українське командування гостро трималося невтралітету і не втручалося в боротьбу москалів.

На жаль, в останніх днях боїв у Москві згинув полк. Мілашевський, який командував українською артилерією і був членом Українського Військового Комітету. Сталося це так: кожного дня з Ходинки, де містився український штаб, він з адьютантом їздив автом до своєї родини на Скобелевську вулицю, де мав свій дім; під час однієї з таких поїздок пострілом з червоної чи білої сторони він був тяжко ранений і помер.

Вкінці жовтня 1917 року я виїхав з делеґацією до Києва на 3-ій Військовий З'їзд і до Москви повернувся аж 12 листопада. На цьому з'їзді було створено комісію, на чолі якої стояв інж. Ковенко, а як члени входили: сот. Гаврик, сот. Вербицький, я, двоє підстаршин з 12-го уланського полку і двоє підстаршин-матросів з українізованого панцерника „Меркурій". Комісія мала поїхати до Одеси, щоб тамтешні українські частини, як Гайдамацький і інші полки, відправити до Києва на зміцнення київського ґарнізону. Перевезення українських частин з Одеси було узгіднене з Українським Військовим Комітетом в Одесі, на чолі якого стояли полк. Поплавко, лікар Луценко та інші. Зміцнення гарнізону в Києві вимагала ситуація, бо в той час чорна сотня (п'ята колона), під командою полк. Оберучева, Лепарського (ставленця Керенського) і ін., проявляла велику рухливість і хотіла навіть розігнати 3-ій Український Військовий З'їзд при допомозі юнкерів військових шкіл. Коли провід з'їзду про це довідався, негайно озброєно було всіх делеґатів, поділено на курені й сотні і призначено сотенних та курінних командирів.

Українські Військові З'їзди

Я вже згадував про ці з'їзди в хронологічному порядку. Тепер хочу присвятити їм трохи більше місця.

Перший Український Військовий З'їзд визнав Українську Центральну Раду єдиним правосильним органом керування Українською Державою. Як перший, так і другий та третій Військові З'їзди мають велике історичне значення. Всі вони назавжди залишаться в історії нашої визвольної боротьби, як події, що в побудові незалежної Української Держави відіграли одну з основних роль. Перший Військовий З'їзд має історичне значення ще й тому, що з днем його відбуття (19 до 21 травня 1917), започатковано відродження нашого національного війська, як мілітарної сили. Вже на першому З'їзді делеґати з фронтів і запілля, а їх було більше як тисяча, винесли постанову про скликання другого Військового З'їзду, і доручили це здійснити тимчасовому Військовому Генеральному Комітетові в такому складі: С. Петлюра, В. Винниченко, підпор. Міхновський, полк. Пилькевич, полк. В. Павленко, полк. Капкан, пполк. Поплавко, сот. Селецький, осаул Полоз, пор. Арс. Чернявський, підпор. Аполон Певний, хор. Потішко, військ. лікар Луценко, моряк Письменний і ще декілька осіб.

У своїх спогадах дехто твердить, що до цього часу ще докладно не вияснено, хто був ініціятором скликання першого Військового З'їзду. Інші твердять, що нібито існував якийсь комітет на чолі з полк. Глинським, ще інші приписують цю ініціятиву Клюбові ім. Полуботка на чолі з підпор. резерви М. Міхновським. Як делеґат усіх трьох з'їздів, на перший і другий від 34-ої арт. бриґади VII корпусу, а на третій від Московської воєнної округи, від українізованих частин, стверджую, що 1-ий Військовий З'їзд був скликаний Українською Центральною Радою. Вона також скликала з'їзди селянські і робітничі. Правда, Клюб ім. Полуботка, так би мовити, був українським штабом Києва, який і розпочав формувати 1-ий піший полк ім. Богдана Хмельницького; крім того Клюб відмосковлював київський гарнізон, який охоплював усі табори, де формувались гарматні, технічні і піхотні частини. (Найбільші табори були в Броварях, Сирці, Святошині, Пущі-Водиці, Кадетській Рощі, Дарниці, Борисполі та Слобідці, в якій стояло коло 120 артилерійських батерій різного калібру).

Діячі Української Центральної Ради добре зрозуміли, що її фундамент і опора проти Керенського — кілька мільйонів українського вояцтва, що перебувало на фронтах і в запільних частинах. Тому всі відозви до українських вояків на 1-ий З'їзд були підписані Українською Центральною Радою. Тоді вже було відомо не тільки в усій російській армії, в якій перебували українські вояки, а й по всьому світі, що на Україні постала Українська Центральна Рада, яка репрезентує весь український народ.

Другий Військовий З'їзд, що відбувся в днях 18-23 червня 1917 р., був заступлений 1300 делеґатами від 3-ох мільйонів озброєних українців в російській армії. Почала творитися збройна сила України. Центральна Рада признала Генеральному Комітетові право Головної Команди всіх українських збройних сил, а Симона Петлюру іменовано генеральним секретарем військових справ (військовий міністер).

Як на першому, так і на другому Військових З'їздах, постановлено вимагати від російського Тимчасового уряду створення з українських вояків окремих національних частин на фронті. Також постановлено формувати українські частини на території України для охорони її кордонів і внутрішнього порядку. На фронтах і в запіллі розпочалося стихійне формування українських частин, не зважаючи на те, що вище російське командування і Тимчасовий уряд на чолі з А. Керенським активно перешкоджали цій справі.

Третій Військовий З'їзд почався вкінці жовтня і тривав до 3-го листопада 1917 р. На цей З'їзд прибуло до Києва коло 3 тисяч делеґатів від 4 мільйонів українського вояцтва, не зважаючи на сувору заборону різних „комітетів" при полках ,дивізіях чи корпусах, як також політичних комісарів, ставленців Керенського. Російське офіцерство не мало вже тоді жадного впливу в своїх частинах.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Джерзі Ситі, Н. Дж.

Загальні Збори Українського Народного Дому.

Дня 6-го лютого ц. р. відбулися Загальні Збори УкраїнськогоНародного Дому. З огляду на це, що будова Народного Дому розпочалася і що все громадянство, всі без вимку організації є тою будовою зацікавлені,не від речі буде подати перебіг Загальних Зборів цеї найважливішої під цю пору на нашому терені установи до прилюдного відома.

Загальними Зборами проводив п. Іван Кавочка як предсідник і п. Микола Петришин як секретар. На порядку нарад був перевибір Управи на наступний діловий рік і обговорення актуальних пекучих проблем зв'язаних з будовою Народного Дому.

Збори відкрив п. М. Тизьо, дотеперішній предсідник Нар. Дому. Він теж перший здавав звіт з діяльности. Заявив, що все старався про добро Нар. Дому і дуже радий, що удалося розпочати будову. 23% будови вже викононо і ті громадяни, що обіцяли дати гроші, як будова розпічнеться, повинні негайно це зробити. Він подякував урядникам за співпрацю, а окремо подякував п. Кавочці за його величезний вклад праці у зв'язку з будовою Нар. Дому, пп. Шаранові і Костикові за посв'яту часу на збирання фондів на будову, адв. М. Вагнерові за його безкорисну працю в Сити Гол, переговори з архітектом, за його готовість кожного разу в потребі полагоджувати справи Нар. Дому. Всіх членів просив співпрацювати з новим урядом. Заступник предсідника п. Т. Гіль здаючи свій звіт сказав, що все старався бути на зборах і призбирав кількасот долярів на фонд будови Нар. Дому. Після відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів п. М. Петришиним здавав звіт п. Василь Гіль, касир. Крім загальної суми приходів і розходів назвав організації, що зложили свої пожертви на будову Нар. Дому, а саме: Братство Св. Івана Хрестителя 270 Від УНСоюзу — 500 дол.; Мужеський Демократичний Клюб — 300 дол.; Сини України 287 Від. УНСоюзу — 300 дол.; Чорноморська Січ — 200 дол.; Провидіння 157 Відділ — 100 дол.; 70-ий Відділ УНСоюзу — 100 дол.; 170 Від. УНСоюзу — 100 дол.; Товариство Лесі Українки Відділ УНСоюзуСоюзу — 100 дол.; 25-ий Відділ УНСоюзу — 25 дол.; Просвіта — 100 дол.; Самопоміч — 100 дол.; Сестрицтво города міста — 100 дол.; Об'єднаний Комітет — 100 дол.; із спільного „Свяченого" в Джерзі Сити — 100 дол. Разом приходу було 8,777 долярів, розходу 9.883 дол. Вся збірка на будову принесла разом 14,117 дол.

В імені Контрольної Комісії здавав звіт п. Ст Костів і він поставив внесок на уділення абсолюторії. Одноголосно звіти принято до відома і абсолюторію уділено.

Після того говорив адв. М. Вагнер. Він говорив про ті великі труднощі, що їх треба було перебороти в Сити Гол, про масу часу, що на то треба було витратити і підкреслив, що робив всю ту працю безкорисно, не дістав за неї ані одного цента. Будова Нар. Дому піднесла нашу національну групу в очах міста і в очах інших національних груп. П. Кавочка подав, що Нар. Дім має коштувати яких 200,00 дол. Морґедж зможемо дістати тоді, коли буде над Нар. Домом дах. Між громадянством треба конечно зібрати ще кільканадцять тисяч долярів і старатися придбати якнайбільше членів до Нар. Дому, що платили б по 10 дол. річної вкладки, тоді зможемо будову завершити і запевнити Нар. Домові майбутнє. Пан А. Шаран подав, що збірка фондів не дописала, але, як ще раз обійти всі доми, то він вірить, що гроші зберуться.

По звідомленнях приступлено до вибору нового Уряду на біжучий рік. На внесок п. Н. Поповича, підпертий п. В. Садівником, рішено залишити на слідуючий рік той сам Уряд, що будову Нар. Дому розпочав, щоб міг ту будову довести до кінця. Так отже Уряд залишився в такому складі: М. Тизьо — предсідник, Т. Гіль — заст. предсідника, М. Петришин — рекордовий секретар, В. Гіль — секретар фінансовий і касир. Контрольна Комісія: Ст. Костів, А. Шаран, І. Грабар. Склад Дирекції дещо змінено В її склад увійшли: М. Мілянович, І. Кавочка, В. Жуковський, П. Ляхоцький, інж. Б. Турко, І. Нечесний, П. Костик, І. Фріц, А. Олсон, М. Баран, П. Мелень, В. Литвинка, І. Коцюба, Ф. Савчук, Н. Попович, М. Драган. На прохання п. Гіля приділено до помочі в його праці п. Василя Жуковського. На тому збори закінчено.

В доповненні треба сказати, що 19-го лютого ц. р. відбулася нарада Директорів. Обговорювано справу фінансів. Рішено поділити місто на 4 збіркові секції і почати інтенсивну збірку фондів. Вже в найближчих днях до кожного без вимку дому зайдуть збірщики, поважні громадяни нашого міста і прийматимуть пожертви на Народний Дім. Також всі інституції і товариства на терені міста дістануть листи з проханням призначити з каси даток на будову Нар. Дому. Було б побажане, щоб і одна і друга акція зустрілася з прихильною поставою громадянства, а тоді збірка фондів поступить вперед, будова Н. Дому довершиться і вже в літніх місяцях Український Народний Дім в Джерзі Ситі отворить свої модерні двері на послуги нас усіх.

млд.

Кент, Огайо

Українська участь у Міжнародім Фестивалі

Кент в стейті Огайо, це маленьке містечко з 12,000 населенням, положене 35 миль на полудневий схід від Клівленду.

Стейтовий університет, з понат 7,000 студентами, є тут головним пунктом, доокола якого зв'язані всі підприємства. З кожним роком помічається зріст числа студентів, розбудову нових приміщень, а також ріст наукової інституції.

З українського боку, містечко Кент, чи радше університет, також росте. Українських родин тут мало, але з кожним роком напливає більше студентів, з довколишніх українських осередків, як Клівленд, Акрон, Кентон.

Цього року група нараховує 9 українців — 8 студентів і проф. Ярослав Іванчук, який викладає математику. Професор Іванчук, який прибув до цієї країни перед другою світовою війною, отверто підчеркує свою національність і є люблений усіма студентами.

Минулих років була замала скількість українських студентів, щоб розгорнути більшу працю, однак були спроби дещо робити. Кромі поодиноких виступів на різних відчитах чи в клюбах, 1957 р. уряджено дві виставки, перша загальна (вишивки, різьба, кераміка), друга писанок в часі Великодніх свят. Остання була приміщена в університетській бібліотеці на протязі двох тижнів. Згадані виставки урядили дві студентки — Тамара Яцкевич і Мирослава Рабкевич.

Українська група, яка покищо не зорганізована як окремий клюб, взяла участь у фестивалю, який був зорганізований клюбом інтернаціональних студентів 3-го лютого ц. р. Фестиваль тривав від години 3-ої сполудня до 9.30 вечора. Кожна національність мала свій стіл з експонатами і якусь точку на сцені — як співи, танці, тощо. Танцювальна група, яка складалася з членів Студентського Товариства ім. Адама Коцко з Клівленду вдало відтанцювала народні танки і відспівала дві пісні.

Цього року імпреза на згаданому університеті була перший раз і можна було бачити, що зробила гарне враження на тих, які її відвідали. Не рідко стрічалося признання українцям, навіть від тих, які не радо це хотіли висловлювати.

М. Б.

Українська група на Міжнароднім Фестивалі в Кенті, Огайо.

Д-р Теллер домагається організації Інституту Прикладних Наук

Вашингтон. — Провідний науковець в атомовій ділянці і професор фізики в Каліфорнійськім університеті д-р Едвард Теллер заявив, що треба конче зорганізувати Крайовий Інститут Прикладних Наук, щоб приспішити навчання в тому напрямку. Д-р Теллер заявив, що ЗДА в ділянці основних наук і дослідів ведуть перед в порівнянні з СССР, але в деяких прикладних науках (металюргія, метереологія, океанографія) пасуть задніх в порівнянні з СССР. Д-р Теллер домагався, щоб більше молодих науковців цікавилося прикладними науками, і щоб більше науковців із цієї ділянки могло прибувати до ЗДА. Уряд повинен зорганізувати почесне товариство для науковців, давати допомогу на наукові підручники, щоб можна було їх продавати по долярові, звільняти з військової служби тих осіб, які мають наукові ступені з математики, фізики або інженерії, якщо вони погодяться вчити в народній або середній школі, або працювати в урядовій службі.

Конкурс КоДУС-у

на наукові праці з ділянки українознавства

Комісія Допомоги Українському Студентству (КоДУС) оголошує конкурс ім. проф. д-ра Зенона й Ольги Кузелів на невеликі наукові праці з ділянок українознавства.

Умови конкурсу:

1. Учасниками конкурсу можуть бути українські студенти або абсольвенти високих шкіл, що від закінчення їхніх студій не минуло більше ніж 5 років.

2. Темами праць передбачені: українське мовознавство, географія, етнографія, історія, суспільно - економічні науки, історія літератури, історія духовости і культури.

3. Розміри праць від 50 сторінок (21X27 цм.) машинопису з інтерлініями.

4. Праці написані українською мовою, або однією з чужих світових мов оцінюватимуть фахові комісії, створені на пропозицію КоДУС-у з членів українських наукових установ: УВУ, НТШ і УВАН.

5. Відповідно комісіями оцінені і президією КоДУС-у та представником кураторії справ Професорства Кузелів затверджені праці будуть відзначені преміями по 100 дол.

6. Зголошення праць з уточненням тем, необхідне для своєчасного добору оціночних комісій, надсилати до 1 квітня 1958 р. на адресу:

KODUS
27, rue des Bauves,
Sarcelles (S. et O.) France

7. Реченець пред'явлення праць кінчається 1 листопада 1958 р.

8 У випадку пізнішого опублікування конкурсних праць, належить зазначити, що праця була нагороджена на конкурсі ім. проф. д-ра Зенона і Ольги Кузелів.

Сарсель, 25 лютого 1958.

За Комісію Допомоги Українському Студентству:

Проф. д-р **О. Кульчицький**, в. р., голова.

Т. Волошин, в. р., секретар.

● **В „Географічному Магазині"** за березень ц. р. появилася стаття, автор якої пише, що в Білих горах у Каліфорнії росте сосна, яка має 4,600 років. Це — твердить він — найстарше з існуючого в органічному світі.

Комічна опера Дж. К. Меноті в Літ.-Мист. Клюбі в Ню Йорку

В останніх часах чується все більше і більше голосів на адресу наших виконавців-вокалістів, що в їх репертуарі бракує життєрадісних, веселих творів, що вони виконують здебільшого сумні, похмурі або драматичні композиції. Недавно у своєму дописі з приводу концерту співачки Її Мацюк я трохи торкнувся цієї теми.

Дійсно, творів у гумористичній, жартівливій формі (чи стилю) або просто світлих ліричних творів виконується у нас мало, Очевидно, що це закид стосується не тільки виконавців, але також і творців.

Мистецтво кожного народу є дзеркалом, в якому відбивається його життя, його характер, вся його історія. Мистецтво є немов своєрідна біографія даної нації Історія ж нашого народу має в собі мало веселих і радісних моментів, тому і мистецтво наше, зокрема вокальне, покрите до деякої міри темним серпанком. Розуміючи це, як природне явище, треба все ж таки признатися, що думка проти обов'язкового культивування сумних настроїв, мовляв — властивих нашому народові — є зовсім слушна. Скільки ж можна сумувати та плакати?

Воротися за своє національне життя, боротися проти поневолення і кривди — треба завжди, а плакати і сумувати, находячи в цьому якусь гірку насолоду — не треба. Краще сміятися і жартувати.

Адже ж колись багато людей, розуміючи вагу мистецтва Бетговена, часом відходило від його геніяльної, але суворої музи і йшло до легкого, світлого і радісного Россіні. Обидва ці митці були у своєму часі великими (кожний по своєму) майстрами, але, якщо перший був майже завжди в полоні драматичних колізій, то другий прямував у своїй творчості до посмішок, до жартів.

Оглядаючи (очевидно тільки поверхово) український музичний „олімп" в Америці, можна помітити, що його музично-мистецька скаля по вертикалі питомої ваги має дуже добру гору (серйозна музика) і непогану долину (танкова і розвагова музика). Але вона, на жаль, не має (або майже не має) середини — куди колись належала клясична оперета, або опера-буффо. Ця остання була також продуктом справжнього мистецтва, легкого, часом комічного характеру.

Під цим кутом імпреза, що відбулася в п'ятницю 31-го січня ц. р. в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, була цікавим з усіх боків винятком зі стилю камерних імпрез, до яких уже так призвичаїлася наша публіка. В камерному пляні була виконана, в англійській мові, одноактова комічна опера талановитого сучасного композитора, італійця з походження, Джіяна Корло Менотті, під назвою „Телефон". До неї був не зовсім природно достосований різноманітний і різних авторів, дівертисмент, який до того ж виконувався не після головного нятвору, але перед ним. Міркування і намір складачів програми, в даному випадку легко зрозуміти, але не легко погодитись з ними. Мені здається, що було б добре включити в програму замість дівертисменту — ще одну, хай може і драматичного характеру оперу (може це і було би добрим контрастом), також одноактову і портативну, і також з двома або й трьома дійовими особами. А вже на самому кінці, на бажання публіки дати маленький дівертисмент.

Закінчуючи на цьому принципові міркування, з радістю скажу кілька слів про виконавців цієї небуденної вистави. Всі вони були на високому рівні і дуже добре й уважно опрацювали матеріял.

Пані Андрусів, вже відома нашому Нюйорському загалові, показала себе на цей раз з найкращого боку — у своїй, досить таки важкій кольоратурній партії, що часом робила враження спеціяльно пристосованої до її голосу. В дівертисменті, у відомих фрагментах з опер Верді, Пуччіні й інших неоперових творах, п. Андрусів продемонструвала свій гарний голос з трохи темною, не опертою серединою в першій октаві (на що раджу співачці звернути увагу) та за легкою яскравою і дзвінкою горою. Співачка дуже добре почувалася в ролі нетактовної з примхами дівчини, яка ледве не замучила закоханого в неї кавалера, що прийшов до неї зі серйозним наміром і бажанням сказати їй рішуче слово. Але він таки і не дочекався підходячої до цього хвилини, бо ввесь час хтось телефонував до неї, або вона до когось.

Власне в цих телефонічних розмовах і полягає майже вся її партія. Вкінці бідний хлопець, який мусів поспішати, щоб не запізнити поїзду, вже з вулиці пробує свого щастя і з телефонічної будки висказує їй свої почування. Опера закінчується щасливим дуетом в оригінальній розв'язці, через телефонічну слухавку.

Ролю закоханого кавалера співав прекрасний баритон і досвідчений актор п. Том Перкінс. Він у своїй порівняно невеликій партії (яку провадив більше без співу — в мізансценах), а також в дівертисменті, особливо в арії Фіґаро з опери „Севільський Цирулик" показав блискучу вокальну техніку і віртуозну, в дусі кращих оперових традицій, інтерпретацію цієї арії.

Музично - інструментальна частина — (здається також і мистецький провід) була в досвідчених руках піяніста Романа Савицького, який ще раз продемонстрував свою високошляхетну фаховість, майстерність, чутливо оформлюючи імпрезу і цементуючи гарний ансамбль.

Вистава мала величезний успіх і її належало б, на мою думку, повторити, але перед тим добре розреклямувати.

Мені прикро, але закінчу сумною ноткою: людей було мало! Здається, що на цей раз через недостатню рекляму.

Микола Фоменко

● **Сенатор Джеймс О. Істленд** виграв 25-доляровий заклад у сенатора Гаррі Ф. Вирда. Два тижні тому, Вирд заявив, що не буде старатися про перевибір, а Істленд твердив, що буде, бо мовляв, не витримає без політики. Коли Вирд відкликав своє рішення не кандидувати, Істленд подзвонив до нього, жадаючи 25 долярів.

● **Студія про назву „Львів у Галичині"** появилася в серії „Назвознавство" УВАН у Канаді (ч. 15) під наголовком „Назвознавчі студії II: Топонімія" (Вінніпеґ, УВАН 1958). Автором праці є проф. Яр. Рудницький. Крім цієї назви виснено в цій книжці багато інших місцевих назв в Україні й в Канаді.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 1952

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 7-го березня ц. р. відбудеться доповідь Бориса Ржепецького про Фіджі — дивний острів на Пацифіку, що його називають Малою Індією. Початок о год. 8-ій вечора.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

УРОЧИСТА КОНФЕРЕНЦІЯ З НАГОДИ СТОРІЧЧЯ НАРОДЖЕННЯ Д. І. БАГАЛІЯ

Українська Вільна Академія Наук у ЗДА відзначила 21-го грудня 1957 року урочистою конференцією з дня народження видатного українського історика і громадського діяча, Дмитра Івановича Багалія. На конференції головував американський вчений, фахівець історії Східної Европи, проф. Філіп Мозелі. Були присутні численні гості, американські, білоруські, польські, українські вчені, а також гість з Туреччини — проф. Тоган з Істамбульського університету. Були й численні представники українського громадянства, на чолі з президентом Українського Конґресового Комітету, Д. Галичиним.

Професор Філіп Мозелі — Відкриття Конференції

У вступному слові професор Мозелі схарактеризував Д. Багалія як яскравого представника нової кляси інтелектуалів, що народжувалася на Україні в кінці минулого століття. Син київського лимаря, Багалій досягнув висот інтелектуального життя, став видатним істориком, відомим у наукових колах усього світу. Був піонером у дослідженні історії Слобідської України, мав великі осяги, як фундатор багатьох культурно-громадських закладів на Україні, був одним з організаторів Всеукраїнської Академії Наук у Києві.

Професор Оскар Галецький — „Українська і польська історіографія — можливості співпраці."

Доповідач, видатний польський історик, на початку доповіді зупинився на ранніх працях Д. Багалія, присвячених історії окремих руських земель. Пізніше цю ж тему опрацьовували польські історики. Українська і польська історіографія завжди мали і мають спільні інтереси.

Українські і польські вчені повинні співпрацювати у справі інтерпретації східньо-европейської історії: звичайно, в окремих деталях можуть бути розходження, але принципових суперечностей між польськими і українськими вченими нема, таких, як наприклад є між ними і російськими істориками. Доповідач подав ряд прикладів, де потрібна співпраця. Він особисто працював над проблемою Берестя, що є темою повною суперечностей. Срозбіжності в інтерпретації між українськими і польськими істориками, є також розбіжності серед українців і серед поляків. Другий приклад — угода між поляками і українцями 1658 року, через 4 роки після Переяславської Угоди. До цього часу нема докладно опрацьованої розвідки про цю угоду, а це мали б зробити спільно українські і польські вчені. Ще ряд прикладів свідчить про потребу спільних дослідів, як у галузі вивчення історії, так і в розробці історіографії. Наслідки цих дослідів будуть корисні для світової історичної науки і для інтересів польського і українського народів.

Доповідач вважає, що короткий огляд проблеми співпраці українських і польських учених є гідним вшануванням пам'яти Д. Багалія, який розумів цю проблему.

Проф. Олександр Оглоблин — „Дмитро Іванович Багалій і українська історична наука."

Доповідач, який особисто добре знав Д. І. Багалія і співпрацював з ним, нагадав про урочисте відзначення в Києві в 1927 році 70-річчя життя Д. Багалія. Тоді листи і привітання надійшли з багатьох країн світу, також від Д. І. Дорошенка з Праги.

Д. І. Багалій був учнем Володимира Антоновича. Перша маґістерська праця його була „Історія Сіверської землі." Найбільші заслуги його в опрацюванні історії Слобожанщини, зокрема історії міста Харкова, Харківського Університету. Він студіював цілинну землю — архіви, до нього не використані істориками.

Д. І. Багалій один з перших істориків зрозумів, що український історичний процес не закінчився у 18-му столітті. На його думку, доба 18-19 століття — це доба нагромадження економічних і культурних дібр українського народу. Як історик, Багалій опирався на факти, був обережний в їх інтерпретації.

В 1920-ох роках Багалій опрацьовував історію України на соціяльно - економічному ґрунті, очолював Харківський Науково - дослідчий Інститут Історії Української Культури, який був всеукраїнським науковим осередком. У кінці 20-их років почався розгром української історичної науки. Чотири великих томи праць, що їх Багалій підготував до друку, не побачили світу. Він був змушений писати самокритичні статті, багатьох його учнів заарештовано. Смерть у 1932 році прийшла, як визволителька. Сучасному поколінню ще тяжко підсумувати все, що зробив Багалій, але наступні покоління його оцінять.

Доповідач також згадав про величезну роботу Д. Багалія на культурно - громадському полі. З його ініціятиви Харківський Університет (єдиний у Російській Імперії) надав почесний докторат М. Грушевському. За часів діяльности української делеґації в Державній Думі він дав статтю до органу українських парляментаріїв „Украинский Вестник." В час української державности, як експерт, брав участь в переговорах у справі українсько - російських кордонів. Був одним з найактивніших фундаторів Української Академії Наук у Києві.

Павло Грицак — „Д. І. Багалій, як дослідник української опозиції 1820-х років."

Д. І. Багалій був дослідником розвитку української політичної і філософської думки, зокрема має праці, присвячені Г. С. Сковороді. Тема нинішньої доповіді — українська опозиція в 1820-х роках, часі відомому в Росії з декабристського руху. Багалій працював над українським аспектом декабризму, зокрема вивчав „Тайное Малороссийское Общество", що було засновано під керівництвом бориспільського поміщика Лукашевича. Погляди українських істориків на це Товариство і його програму були різні, докладному вивченню проблеми перешкоджувала відсутність матеріялів. Основне джерело — зізнання заарештованих декабристів — перебувало в російських архівах і було малоприступне. За совєтських часів Центрархів змонополізував справу видання.

Д. Багалій у своїй праці про Малоросійське Товариство визначив свої думки про нього, написавши, що серед його членів було почуття окремішности українського народу в рямцях Російської Імперії. В програмі було незалежництво. Визволення мало прийти у співпраці з польськими революціонерами. Багалій стимулював дальше збирання матеріялів, щоб довести, чи дійсно були самостійницькі тенденції в Товаристві. Підтвердження цього було б доказом тяглости в розвитку українських державницьких ідей.

В 1955 році совєтський дослідник Петро Волинський зібрав і видав документальний матеріял про існування Товариства, але висновків не зробив. Та самий матеріял підтверджує думки Багалія. Зізнання російських декабристів говорять про те, що українці хотіли нав'язати зв'язки з польськими революціонерами. Є дані про зв'язки Лукашевица з поляком, французом і австрійцем, що були учасниками Льожі Об'єднаних Слов'ян.

Проф. Михайло Ветухів — „Д. І. Багалій і культурно-громадському житті".

Доповідач, який довгі роки особисто знав Д. І. Багалія, сказав, що найхарактеристичнішою рисою життя й діяльности Багалія було те, що він був не тільки видатним ученим-дослідником історії, але й активним співтворцем історичних подій свого часу, був українським патріотом. Він сам про себе казав, що ніколи не був і не буде кабінетним ученим. Багалій понад 50 років свого життя віддав на службу науки й культури свого народу. Уміння бути виключним дипломатом дало змогу Багаліеві, може як мало кому, багато зробити в різні історичні періоди, в які він жив. Він творив, організував культурно-громадські заклади, видавав публікації за всіх умов.

Багалій почав активну громадську діяльність ще за часів царя Олександра Другого: був членом ю н а ц ь к о ї г р о м а д и „Кіш", пізніше членом „Старої громади". У царювання царя Олександра Третього, бувши професором Харківського Університету, не дивлячись на реакцію, особливо гостру в університеті, де діяв статут 1884 року, Багалій продовжував активну громадську працю: вніс життя в Харківське Історично-Філологічне Товариство, засновував у Харкові громадські заклади, як от Громадську Бібліотеку, що швидко стала одною з найкращих у Европі. Він реорганізував архів, зробивши його дослідницьким центром, організував музеї у Харкові, був одним з фундаторів Товариства Письменности. Багалій був не менш активним в усі періоди царювання царя Миколи Другого. Зокрема, бувши в час революційних подій 1906 року ректором Харківського Університету, він багато спричинився до того, щоб мирно полагоджувати студентські виступи, запроваджував в університеті ліберальні реформи. Як ректор, багато зробив для розбудови університету. Ставши міським головою міста Харкова, Багалій прославився своєю діяльністю, спрямованою на упорядкування міста і на розвиток його культурних установ. Багалій був членом „Государственного Совета", в числі трьох представників університетів Імперії: там він підносив питання української мови в школах, та інші проблеми, пов'язані з українським культурним життям.

З перших днів Революції Багалій очолив українське відродження в Харкові — видавничу і просвітню роботу. Був лідером у громадсько - політичних колах поміркованого напрямку. В 1918 році Багалій діяв у Києві, як член комітету для організації Всеукраїнської Академії Наук, був співавтором її статуту, одним з перших академіків. З моменту організації очолив історично - філологічний відділ. Також він був одним з фундаторів Всенародньої Бібліотеки України, (пізніше Бібліотека Академії).

В совєтський період Багалій присвятився науково - педагогічній діяльності. Він очолював Інститут Вивчення Історії Української Культури. Виховав багато молодих істориків, хоч багато їх загинуло від переслідувань, та багато працює і на Україні, і поза межами її.

Величезні заслуги Багалія в розвитку української культури і ці заслуги головним чином завдячують тому, що Багалій умів знайти шляхи і форми діяльности за дуже різноманітних умов, завжди знаходив поле, на якому умів прикласти свої сили. Він сам часто казав: „Що я міг, те і зробив, ті, що більше можуть, нехай зроблять краще".

"Quod potui, feci, faciand meliora". — „Що я міг, те і зробив; ті, що більше можуть, нехай зроблять краще".

Конференцію закрив проф. Ф. Мозелі, подякувавши учасникам. Професор М. Ветухів відчитав привіти від двох учнів і співробітників Д. І. Багалія, що тепер перебувають у ЗДА: В. В. Дубровського та Д. Ф. Соловія. Він також прочитав текст привітання, що його 1927 року надіслав Д. І. Дорошенко, перший президент УВАН, Д. І. Багалієві з приводу його ювілею.

Л. Д.

● **В Альжирі** приземлився, внаслідок несправности мотора, ізраїльський літак, який з 3-ма тонами зброї вилетів був із летовища Лідда в Ізраїлі. Залогу літака становили два американці, один англієць і один жид. Арештовані французами вони заявили, що зброя була призначена для Венесуелі і літак мав летіти просто до Південної Америки.

СПІЛЬНИЙ ОБІД КЕНГЕРУ ІЗ ОЛЕНЯТКОМ

В Ню Йорку відбувся „виступ" молодого червоного кенґуру Вікторія й оленятка Фарлей із показом їхніх „здібностей". На фото: кенґуру обідає разом з оленятком. Обидвоє заробляють за годину свого виступу 100 долярів.

Мек зрезиґнував із членства в Федеральній Комунікаційній Комісії

Вашингтон. — Ричард А. Мек 3-го березня вніс резиґнацію як член Федеральної Комунікаційної Комісії, і президент Айзенгавер негайно її приняв, називаючи цей крок Мека „мудрим". Мек був переслухуваний кілька разів на конґресовій слідчій підкомісії, бо йому закидали, що за гроші впливав на вирішування деяких справ. Мек компромітував уряд, хоч постійно заявляв, що не давав себе перекупити нікому. Але він і не заперечував, що діставав подарунки. Рішення Мека зрезиґнувати закінчило довгу справу, яку порушив д-р Бернард Шворц, коли його звільнили зі становища правного дорадника в конґресовій комісії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Єдність", Відд. 163, подає до відома своїм членам, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., в Горож. Клюбі при 847 Френклін вул., о год. 1-ій по пол. Проситься всіх членів прибути на призначений час. — М. Курко, предс.; С. Филик, фін. секр.; Д. Мисько, рек. секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 367, відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 1:30 по пол., у церковній залі. Просимо, щоб члени явилися на зборах і привели нових членів. Довгуючі члени будуть подані до суспендування. — К. Манкінський, предс.; П. Джюба, кас.; В. Попович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 251, матиме Збори в неділю, 9-го березня 1958 р., у церковній залі, при В. 7-ій вул., зараз по великій Службі Божій. — Управа.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Т-ва „Сокіл", Відд. 336, вібудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 1-ій по пол. Проситься всіх членів прийти на збори. Вкладки береться перед і по скінченні зборів. Довгуючим членам пригадується, щоб вирівняли залеглості. — Г. Степанек, предс.; Г. Кисіль, кас.; Т. Кальмук, рек. секр.

ГЕМТРЕМК, Міш. — Т-во ім. М. Шашкевича, Відд. 94 повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 1:30 по пол. в залі Укр. Д. Клюбу при 2376 Grayling St. Проситься членів прибути на збори. — А. Киба, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Б-во св. Василія Великого, Відд. 364 повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 2-ій по пол., в УНДомі — 3161 East 93rd St. Проситься членів прибути на ці святочні збори, які відбудуться в честь Т. Шевченка, як також буде висвітлений фільм писання писанок. Проситься членів, щоб сплатили свої залеглі вкладки. — Г. Кукіз, предс.; І. Кореневич, рек секр.; Є. Макарик, кас.; В. Владика, фін. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. — Управа Б-ва св. Арх. Михаїла, Відд. 209, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9 березня 1958, о год. 3-ій по пол., в домі під числом 72 Лик Евеню. Проситься членів явитися в цілі обговорення справи об'єднання двох відділів, а саме: 209 і 380, щоб вибрати одного делеґата на конвенцію УНСоюзу. — Й. Ґудз, предс.; Й. Гінда, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Б-во св. Василія, Відд. 339, повідомляє всіх своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 7-ій веч., в домі Укр. Громади при 3322 Н. Лавренц вул. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих, прибути на збори і вирівняти членські належности. — А. Хромяк, предс.; М. Палько, кас.; С. Лупацій, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Любов", Відд. 45, повідомляє своїх членів, що Збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р. Просимо членів прийти, а тим, що ще не вирівняли своїх вкладок, пригадумо це негайно зробити. — М. Дубас, А. Гарасим, М. Сеник.

СКРЕНТОН, Па. — Відд. 123 St. Marys Society, повідомляє членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., у церковній залі, по Службі Божій. Проситься прибути, щоб полагодити важливі справи. — М. Іванцев, предс.; Т. Назар, секр.

ДІТРОЙТ, Міш. — Відд. 146 ім. І. Франка, повідомляє всіх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 1-ій по пол., в Українському Домі при 2961 Карпентер вул. Проситься всіх членів прийти, щоб обговорити потрібні для всіх справи. — М. Війтович, секр. — 19207 Keystone St., Detroit 34, Michigan Tel.: TW 2-1195.

ДІТРОЙТ, Міш. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 75, повідомляє своїх членів, що Місячні збори вбідбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 1-ій по пол. Довгуючих членів проситься прийти і вирівняти свої залеглості, у противному випадку будуть суспендовані. Тим членам, які висилають свої належности чеками кладемо під увагу, щоб банкові чеки виписувати UNA Branch 75, а поштові перекази виписувати на ім'я фінансового секретаря. — В. Чмир, предсідник; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, фін. секр.

ДІТРОЙТ, Міш. — Управа 292 Відд. повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., в УНДомі при вул. Мартин, о год. 1:30 по пол. Проситься всіх членів прийти і вирівняти свої вкладки. — П. Кізел, предс.; А. Горак, секр.

ЙОНҐСТАВН, Огайо. — Від. 230 св. І. Хрестителя, повідомляє всіх своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., о год. 3-ій по пол., в своїй домівці — 914 Franklin Ave. Проситься всіх членів прибути на збори обов'язково. На минулих зборах вибрано делеґатів на конвенцію: П. Ліщак, М. Ярош, П. Ґулич. — М. Мушинський, гол.; П. Ліщак, секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Управа Відд. 334, ім. І. Франка повідомляє всіх своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9-го березня 1958 р., це є в другу неділю по першім, о год. 1-ій по пол., в Народнім Домі під ч. 22. Рівнож повідомляється що в місяці лютому були вибрані на звичайних зборах делеґати на конвенцію УНСоюзу: Н. Задирецький, п-ні С. Боганек — делеґати і М. Боганик, М. Задирецький — заступники. Проситься всіх членів прибути на збори і поговорити з делеґатами чи дати свої завваги щодо конвенції. Проситься привести нових членів, як дорослих, так і молодечих. — Н. Задирецький, предс.; С. Боганик, кас.; Г. Демкович, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Т-ва „Зоря" Відд. 69, відбудуться в суботу, 8-го березня, о год. 8-ій веч., у церковній залі св. Юрія, заля ч. 5, під ч. 33 Іст 7-ма вул. Проситься усіх членів прийти на збори. Подається членам до відома, що на місячних зборах в місяці лютому були вибрані на 24-ту конвенцію УНСоюзу: М. Ликтей — делеґат і І. Різник — заступник делеґата. — М. Ликтей, секр.

КЛІФТОН, Н. Дж. — Т-во „Укр. Січ", Відд. 182, повідомляє своїх членів, що Місячні збори відбудуться в неділю, 9 березня, о год. 2-ій по пол., в залі парафіяльній при 45-47 Hope Ave., Пассейк, Н. Дж. Проситься членів прийти на збори та вирівняти свої місячні вкладки, а довгуючих членів напоминається, щоб прийли й вирівняли свій довг, бо інакше можуть бути суспендовані. — Управа.

● РОЗШУКИ ●

Розшукую рідного брата ЕЛІСЕЯ з Родиною.
Розшукує брат Павло В.
Писати на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
(for Pawlo P.)
P. O. Box 1661, Phila 5, Pa., USA

Пошукую АНАСТАСІЮ ГОЛІЙ — Nadia GOLIJ, родом з м. Большівець, пов. Рогатин, Зах. Україна, донька Марики Голій Цимбаліста Максимів. Хто знав би про неї, або вона сама, прошу писати до її вуйка:
Wasyl MALYK
22-29 — 26th Street
Astoria, L. I., N. Y.
Tel.: E. S. 4-1590
Телефонуйте по 6-ій год. веч.

Шукаю свояка Йосифа КОНЮШИКА (сина Олександра і Ярини), з Княгитин-Дуброва, пов. Дубно, Волинь, що перебував після війни у Німеччині і правдоподібно виїхав до Америки.
Зголошення до:
Musij WOLOWNYK
2510 W. Thomas St.
Chicago 22, Ill.
або до:
LEAGUE A. U. D.
2247 W. Rice St., Chicago 22, Ill.

Павліна Пирожик (Томка), замужна Марущак пошукує ОДНОСЕЛЬЧАН зі села РОСОХАЧ, пов. ЧОРТКІВ.
Прошу писати на адресу:
P. MARUSZCZAK
12 Ave. "A"
South Norwalk, Conn.

Василь Шмагло пошукує Марію КУПЧАК, зі села Диків Новий, пов. Любачів. Маю від її Родини вістку. Прошу зголоситись на адресу:
W. SZMAHLO
801 Literary Rd.
Cleveland 13, Ohio

Пошукую краяна Григорія БУРДИНЮКА із села Раранче, пов. Чернівці. Колись перебував у Ню Йорку. Хто знав би про нього, або він сам, прошу зголоситись на адресу:
Nick KASHUL
5252 W. School Street
Chicago (41), Illinois

Михайло Заполох пошукує брата ІВАНА ЗАПОЛОХ, який перебував в Німеччині і походив зі села Купна, пов. Перемишль. Син Андрія Переполох. Прошу зголоситись на адресу:
Myroslaw. DYKYJ
4801 So. Letlin Street
Chicago 9, Ill.

Петра і Івана МАЗУРЧАК, що колись мешкали в Ню Йорку при 29 Charlton St., пошукує Шевчук Марія, внучка їхньої сестри. Голоситись прошу на адресу:
Roman ZAROWSKYJ
191 Baverley Street
Toronto 28, Ont.

ТАРЗАН, ч. 4021. Чи вихід?

Тарзан скривився, прислухаючись до кроків Валі, яка відходила. Він відштовхнув її любов, і тому знову став в'язнем.

Він обернувся, о г л я д а ю ч и сумну кімнату. І враз надія в ньому відродилась...

Там, в темному куті, були о п у с к н і двері! Мавполюд швидко підніс масивний люк і побачив кам'яні сходи вниз.